

EDUSKUNNAN VASTAUS 35/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 5/2001 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (StVM 6/2001 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja sen kehitystä kuvaavien tietojen käsittelyyn tilastotarkoitusta varten. Tässä laissa tarkoitettuja tilastoja tuottaa ja julkaisee sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (*tutkimus- ja kehittämiskeskus*), joka toimii tilastolain (62/1994) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Terveystietojen käsittelystä tilastotarkoituksessa säädetään lisäksi terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa (556/1989).

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tilastointitehtävien hoitamisessa noudatetaan lisäksi tilas-

tolakia siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä.

Tämän lain nojalla kerättyjen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999) siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä.

2 §

Tietojenantovelvollisuus

Kunnat, kuntayhtymät, valtion viranomaiset sekä julkiset ja yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajat ovat velvollisia antamaan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle sen pyynnöstä sellaiset sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvaa toimintaansa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tilastojen laatimisen kan-

nalta ja jotka eivät sisällä tunnistetietoja. Vastaavasti Kansaneläkelaitos on velvollinen antamaan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle tiedot maksamiensa etuuksien sekä niiden saajien määrästä.

Kunnat ja kuntayhtymät sekä julkiset ja yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajat ovat lisäksi salassapitoa koskevien säännösten estämättä velvollisia antamaan vuosittain tutkimus- ja kehittämiskeskukselle sen pyynnöstä seuraavat tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot:

1) sosiaalihuollon laitoshoidossa olleita sekä laitoshoidoa korvaavia, jatkuvasti ja säännöllisesti annettuja sosiaali- tai terveydenhuollon avopalveluja saaneita henkilöitä koskevat tiedot asiakkaan kotikunnasta ja asumismuodosta, palvelun tuottajasta, palvelun lajista ja määrästä, palvelun antamisen aloittamisesta ja päättymisestä sekä palvelun antamisen pääasiallisesta syystä ja asiakkaan palvelun tarpeesta;

2) kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria koskevat tiedot sijoituspaikasta, sijoitusperusteesta, sijoitusajasta ja huoltajuudesta;

3) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) nojalla toimeentulotukea saaneita henkilöitä ja perheitä koskevat tiedot perheen koosta ja rakenteesta, tuen määrästä ja kestosta sekä tuen tarpeen taustatekijöistä.

Tunnistetietona annetaan 2 momentissa tarkoitettua palvelua tai toimeentulotukea saaneen henkilön henkilötunnus silloin, kun se on tilastojen laatimisen kannalta välttämätöntä. Toimeentulotukea saaneella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa sitä henkilöä, jonka hakemuksesta toimeentulotuki on myönnetty, sekä hänen puolisoaan tai hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää.

3 §

Tietojen keräämisestä päättäminen, neuvotteluvelvoite sekä tiedon tarpeen arviointi

Tutkimus- ja kehittämiskeskus päättää 2 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella kerättävistä tiedoista, niiden antamisessa noudatettavista määräajoista ja menettelytavoista sekä

palautetiedoista. Tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tässä momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

Ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä tutkimus- ja kehittämiskeskuksen on neuvoteltava tiedonantajia edustavien järjestöjen tai organisaatioiden kanssa sekä kuultava tietosuojavaikuttettua 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesta tietojen keräämisestä. Neuvottelu ja kuuleminen on järjestettävä niin varhaisessa vaiheessa, että tiedonantajia edustavien tahojen ja tietosuojavaikuttetun näkemykset voidaan ottaa huomioon. Neuvottelu on järjestettävä myös, jos tiedonantajia edustava taho sitä pyytää. Neuvottelussa arvioidaan kerättävän aineiston tarpeellisuutta, tietosisältöä ja sen muutoksia, säilytysaika sekä käytettävää tietojen keräämistapaa tunnistetiedot mukaan luettuna.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen voimassa ollessa tutkimus- ja kehittämiskeskuksen on yhdessä tiedonantajia edustavien tahojen kanssa arvioitava uudelleen 2 §:n 2 ja 3 momentin nojalla kerättäväksi päätettyjen tunnistetietojen tarpeellisuutta, jos jokin tiedonantajia edustava taho sitä vaatii, sekä tarvittaessa tehtävä tietojen keräämisestä uusi päätös.

4 §

Tietojen käyttö

Tutkimus- ja kehittämiskeskus saa käyttää 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tunnistetietoja tilastotarkoituksiin vain siten, että henkilötunnukset on muutettu sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa.

Tutkimus- ja kehittämiskeskus saa lisäksi käyttää tämän lain nojalla keräämiään tietoja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselta annetun lain (1073/1992) 2 §:ssä tarkoitettussa tutkimustoiminnassa. Myös tutkimustarkoitukseen käytettävien tietojen tunnistetiedot tulee muuttaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

5 §

Tietojen salassa pitäminen ja luovuttaminen

Tämän lain nojalla kerättyjen tietojen salassapitoon sovelletaan tilastolain 17 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä.

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja tai oikeudesta antaa niitä, tämän lain nojalla kerättyjä tietoja ei saa luovuttaa käytettäväksi yksittäistä henkilöä tai perhettä koskevassa hallinnollisessa päätöksenteossa eikä muussa vastaavassa asioiden käsittelyssä.

Tutkimus- ja kehittämiskeskus voi luovuttaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja sekä selkaisia 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jotka eivät sisällä 2 §:n 3 momentin mukaisia tunnistetietoja, siten kuin tilastolain 18 §:n 2 momentissa säädetään.

Tämän lain nojalla kerättyjen tietojen luovuttamiseen ei sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:ää.

6 §

Tietojen säilyttäminen

Tutkimus- ja kehittämiskeskus saa säilyttää 2 §:n 3 momentissa tarkoitettut tunnistetiedot si-

sältäviä tietoja niin kauan kuin se on tämän lain mukaisten tietojen käyttötarkoitusten kannalta välttämätöntä. Sen jälkeen tiedot on hävitettävä vuoden kuluessa, jollei arkistolaitos arkistolain (831/1994) 8 §:n 3 momentin nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen käyttötarkoitusten välttämättömyyden arvioinnista on voimassa, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään.

7 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki**sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta 27 päivänä marraskuuta 1992 annetun lain (1073/1992) 6 § sekä
muutetaan 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tehtävänä on seurata ja arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja kehi-

tystä, tuottaa ja hankkia alan kotimaista ja kansainvälistä tietoa ja osaamista sekä välittää sitä käyttäjille, toimia tilastolain (62/1994) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena

ja ylläpitää alan tiedostoja ja rekistereitä, harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää ja toteuttaa alan koulutusta sekä tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseksi tarpeellisia aloitteita ja esityksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan potilaan asemasta ja oikeuksista 17 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (785/1992) 13 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 653/2000, seuraavasti:

13 §

Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen luovuttamisesta tieteellistä tutkimusta ja tilastointia varten on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa (556/1989) ja henkilötietolaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi lisäksi antaa tieteellistä tutkimusta varten yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitetun terveydenhuollon palveluja tuottavan yksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoitta-

van terveydenhuollon ammattihenkilön sellaisista potilasasiakirjoista, joita ei voida pitää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuina viranomaisen asiakirjoina. Lupa voidaan antaa, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Lupa voidaan antaa määräajaksi, ja siihen on liitettävä yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset. Lupa voidaan peruuttaa, jos siihen harkitaan olevan syytä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22 päivänä syyskuuta 2000 annetun lain (812/2000) 18 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

18 §

Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan suostumuksesta riippumatta eräissä muissa tilanteissa

Salassa pidettävään asiakirjaan sisältyvien tietojen antamisesta tieteellistä tutkimusta varten on voimassa, mitä siitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi lisäksi antaa tieteellistä tutkimusta varten yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen yksityisesti sosiaalihuoltoa järjestävän

palvelun tuottajan asiakasta koskevista asiakirjoista. Lupa voidaan antaa, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Lupa voidaan antaa määräajaksi, ja siihen on liitettävä yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset. Lupa voidaan peruuttaa, jos siihen harkitaan olevan syytä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 4 §, sellaisena kuin se on laissa 1090/1992, seuraavasti:

4 §

Sosiaalihuollon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/1977) 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1099/1992, seuraavasti:

— — — — — 3 § aali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).
Kehitysvammaisten erityishuollon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

kansanterveislain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveislain (66/1972) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1091/1992, seuraavasti:

— — — — — 4 § Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.
Kansanterveystyön asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

Laki

erikoissairaanhoitolain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 5 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1093/1992, seuraavasti:

5 §

— — — — —
Erikoissairaanhoidon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveys-

alan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

mielenterveyslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1086/1992, seuraavasti:

2 §

Ohjaus ja valvonta

miskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

— — — — —
Mielenterveystyön asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittä-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2001